

SVART PÅ HVITT

DNJEPRBUEN
Hva brast så høyt?
Neuropa av din hånd, Führer!

18. JANUAR 1944

OMRÅDER MED POLSK FLERTALL TILBAKE TIL POLEN

Formiddagsnyheter 12-1.

Jernbanen Rowno-Vilna avskåret s og n for Saray. Denne byen er nå truet fra n, v og s. Hurtig framgang mot Sjepetovka. N-v for Smierinka er russerne kommet fram til Bug. Fortvilte tyske forsøk på å holde elva. Kampene v og n-v for Kirovo fortsetter. Opptellingen viser at det i tiden 4 til 8 januar falt 15000 tyskere i dette området.

Et av krigens største luftslag ble utkjempet over Tyskland i går. Mandag natt ble Berlin og Vesttyskland bombet av mesquitos. Sofia har vært utsatt for 3 flyangrep på 36 timer.

Ytterligere framgang for 5 arme i fjellene omkring Cassino. Føderiske tyske forberedelser til å forsvare denne byen. San Benedetto og Ancona bombardert av britiske destroyere. Pireus ved Athen bombet.

Heftige kamper ved Jajce i Jugoslavia.

President Roosevelt foreslår innført en lov om nasjonal arbeidsinnsats, ikke for å sikre seieren, men for å påskynde den.

Ukeoversikter:

OSTFRONTEN Heftige kamper fortsetter i Hvitrussland under ytterst vanskelige forhold, idet store skoger og elver med bare et tynt isdekke hindrer framrykningen. Tyskerne forsvarer både Vitebsk og Novo Sokolniki, men lider store tap — ikke minst tallet være partisanenes innsats. En tysk militærkronikor som nylig kom inn på de russiske friskarene, nevnte at disse aldri slutter seg til Den røde armé, men stadig opererer i ryggen på de retirerende tyske styrkene.

Den russiske framgangen innenfor Dnjeprbuen og i områdene v og s for Kiev, blir stadig hurtigere. Det ser ut til at den tyske militærledelse har begått en feil

ved ikke å trekke seg tilbake i god tid. Fiendens situasjon er nå kritisk, men ikke håpløs. I alle fall kan en regne med at tyskerne inærreste framtid vil trekke seg tilbake til Bug, for ikke å si Riga-Odessalinjen. Denne er den kortest mulige frontlinje i øst, men selv den kan på det nåværende tidspunkt vise seg vanskelig for tyskerne å forsvare.

I store drag har de siste operasjonene hatt følgende forløp:

Det viktige industri- og trafikksentrum Kirovo ble inntatt den 8 ds. Herfra rykket så Den røde armé videre i tre kolonner: mot s-v, s og s-o. I s-v er Rovnoje og Ivanojka inntatt. Sistnevnte by ligger 13 km fra Novo Ukrainka, ved banen til Pjervomask. Bare omkring 70 km skiller nå Den røde armé fra denne byen og dermed også fra Bug og de områdene som er blitt innlemmet i Romania. Framstøtet mot søg har sannsynligvis et mere fjernliggende mål, nemlig Nikolajev. Styrkene som går mot s-o har sikket til omgave å avskjære linnen mellom Saumenka og Nikolajev, for så å rykke videre mot Krivoi Rog. Den siste byen blir truet også av andre russiske avdelinger og mulighetene for en omringning skulle være gode.

Nord for Kirovo er byen og jernbanestasjonen Kamenka tatt, samtidig har avdelinger fra Bielaia Tserkov avskåret banen fra Smjela mot vest. Denne var den nest siste retrettbane for de 5 tyske divisjonene som holdt en del av Dnjepr i området fra Kaney ned mot Tsjerkassy. Disse fiendtlige styrkene er nå i en ytterst kritisk situasjon, idet det blir øvet press mot dem såvel fra n-o som fra Tsjerkassy og Kamenka. De er nå nødt til å trekke seg tilbake gjennom en smal korridor mot s.

Framgangen mot vest fra Berditsjev har fortsatt og jernbanestasjonen Polomnje, ca. 35 km

fra Sjepetovka er erobret.

I traktene omkring Vinnitsa er byene Voronovitse og Nemirov beridd av russerne, som nå står 10 km fra Bug og ca. 20 km fra banen Odessa-Lwow. Den siste store transportvei fra Dnjeprbuen.

Framstøtet mot Saray, vest for den tidligere polske grense, er stanset omkring 15 km fra byen. Fronten er senere utvidet mot s og har nå en bredde på ca. 150 km. Byene Chudel og Ludwipol foruten andre steder vest for Slutsk er erobret.

Det opplyses at også polske partisaner støtter Den røde armé.

POLEN - SOVJETSAMVELDET

Gjennom Moskvakringkasteren er det sendt ut en erklæring om at Samveldets grenser mot øst, som ble trukket opp i 1939, ikke anses for definitivt fastlagt, men at områder med polsk flertall vil kunne bli innlemmet i et nyopprettet Polen. Det antydes at Sovjet vil godkjenne en grense noenhunde svarende til Curzonlinjen. Denne linje ble foreslått etter forrige krig av den konservative britiske politiker Curzon. Innfallertid ble ukrainske og hvitrussiske områder innlemmet i Polen ved freden i Riga etter den polsk-russiske krig i 1920.

VESTFRONTEN Luftoffensiven mot Nordvest-Frankrike fortsetter. Cherbourg blant den senere tids mål. Angrep mot Vesttyskland bl.a. mot Ludwigshafen. Nye mesquitosøkt mot Berlin. For 3 uker siden var en sjette del av husene i Berlin ødelagt. Siden er ytterligere 5000 tonn kastet over byen.

Fagforeningen for de britiske jordbrøksarbeidere har sendt en oppfordring til sine franske kamerater om å gjenne bort mest mulig av høsten, så de allierte styrkene kan ha proviant for den aller første tiden i områdene som etter hvert blir besatt.

(Forts. side 4)

KRIGSINNSATSEN først.

Det er vanskelig og konsentrere seg om nuet. Vi tenker tilbake på det som er hendt siste år og ikke minst på det som vil komme. Tiden før 1939 kan nok fortone seg som en lykkelig tid på bakgrunn av det som skjer i dag. Men vi husker alle kriser, arbeidsløshet og uløste sosiale problemer. Særlig tenker vi på at bare 21 år etter verdenskatastrofen 1914-18 ble menneskeheten kastet inn i en ny og ennå grusommere krig. Det er derfor rimelig at vi er opptatt av hvorledes vi skal kunne løse våre samfunnsmessige problemer, og hvorledes vi skal kunne unngå en ny krig.

Det ville være vanskelig å mobilisere den kraft som trenges til dagens kamp, hvis vi ikke håpet på en bedre tid etter dette. Og det kan også være viktig at vi allerede nå skifter hvorledes en ny verden skal innrettes. Men tanken på etterkrigstiden og dens problemer må ikke legge beslag på all vår kraft. Det er selve krigsinnsatsen som har det første krav på vår oppmerksomhet. Vi har så lett for å glemme dette. Det er behagelig å flykte fra den harde virkelighet over i etterkrigstidens tankeverden. Selve den ting at etterkrigsdiskussionen ikke kan skje åpent, gir den et visst illegalt skjær. Men vi bør lære av det faktum at tyskerne ikke arresterer folk som i ro og fred diskuterer f.eks. den framtidige organisasjon av det norske samfunn. Derimot gjør tyskerne alt som står i deres makt for å slå ned de folk som beskjeftiger seg med problemer som er farlige for dem og deres krigsføring.

Noen av oss er nødt til å arbeide med etterkrigsproblemer og da særlig slike som angår tiden umiddelbart etter krigens avslutning. Vi kan ikke vente at alt vil kunne løses uten noe forberedende arbeid. Men vi må alle være klar over at dagens kamp er det vesentlige. Spørsmålet om hvorvidt Stortinget skal innkalles eller ikke er viktig, men det spiller en underordnet rolle i forhold til spørsmålet om hvorledes vi skal yte vårt bidrag til den seier som er forutsetningen for all beskjeftigelse med etterkrigsproblemer.

Et eksempel.

På visse områder er det stor materialmangel i Danmark. Ikke minst gjelder det verktøy, spiker, sytråd, knapper og tøy av alle slag. Arbeiderne er virkelig blitt eksperter i å slurve bort verktøy, eller ødelegge dem. Lussevis av spiker føres bort om natta og blir kastet på sjøen. Sytråd og tøy blir ødelagt med saltsyre o.l. Trass i all kontroll klarer arbeiderne ofte å skade fabrikkens maskiner med sand og grus eller ved å miste et eller annet verktøy i maskineriet. Og arbeiderne velger alltid de maskinene som er vanskeligst å unnvære.

Det er klart at alt dette minsker Danmarks produksjonskapasitet og går utover levestandarden. Ødeleggelsen av produksjonsmidlene vil også skape problemer for overgangstiden like etter krigen. Men vanskene vil ikke bli større enn i andre krigsherjede land. De danske arbeidere påskynner Tysklands nederlag. En krig vinnes ikke gratis.

Judas blir hengt!

De motbydeligste av alle quislingske uslinger er avgiverne, og i Danmark blir de behandlet etter fortjeneste. Parkenes trær blir brukt til dette formål. Tre angivere ble forleden funnet hengt i Fælledparken i Kjøbenhavn. De hadde mot betaling angitt Øresundsfiskere som hadde hjulpet landsmenn over til Sverige. To andre angivere ble omtrent samtidig skutt.

Vi trenger også en hemmelig domstol her i landet som kan ta seg av Judas og hans slekt. Trærne har vi.

Danmarks populære slager.

Vi vil ha mer sabotasje
det er det, det skal til.
Vi vil lage ravnasje
det er det, det skal til.
Tyskerne dem vil vi mase
det er det, det skal til.
Og så legger vi bombene der hvor
Det er dem, der skal til. [vi vil,

80 pct. av alle britiske kvinner i alderen 18 til 40 år var i slutten av 1943 i krigsviktig arbeid.

Det samlede areal av flyplasser i Storbritannia er nå på over en million mål.

Dansk frihetsprogram.

Ved dannelsen av Frihetrådet i heimlandet har danskene fått i stand en enhetlig ledelse av frihetsfrontens kamp, som føres i full forståelse med de frie dansker i London.

Men rådet, som omfatter alle grupper, kommunister innbefattet, nøyer seg ikke med å lede kampen, det ser også mot framtiden og har nylig offentliggjort et etterkrigsprogram som er preget av betydelig politisk og juridisk innsikt. Det er en i detaljer gjennomarbeidet plan for gjenoppretteelse av folkestyre og oppgjøret med quislingene. Med hensyn til de siste ligger tendensen på linje med vår: Vi skal ikke ha uen lovløshet og lynjustis. Retten skal tale.

Det skal opprettes et råd som skal granske de forskjellige grupper av krigsforbrytere og stripete. Disse er: 1) Medlemmer av regjering og riksdag som aktivt har samarbeidet eller bidratt til forståelse med fienden. 2) Tjenestemenn i samme kasus. 3) Journalister, kunstnere, lærere og radifolk som moralsk har hjulpet tyskerne. 4) Forretningsmenn som har utnyttet stillingen til å berike seg. 5) Nasister med tilhengere.

I en rekke skarpe definisjoner blir de fire første gruppernes ansvar klarlagt. Den siste gruppen skal for retten og dømmes etter de gjeldende strafferegler. De tendenser til selvtekt fra dansk side, som allerede har vist seg, må stoppes. Det er derfor nødvendig at folket får garantier for at forbryterne ikke slipper unna straffen. Den provisoriske regjeringen må straks sikre seg disse personer. Videre skal den suspendere mistenkte embetsmenn og passe på at krigsinntekter, som stammer fra forretninger med tyskerne, ikke undras konfiskasjon.

Schalburgkorpslet skal avvepnes og uskadeliggjøres straks tyskerne er ute av landet.

Det er satt politivakt på alle kinoer. Politiet har ordre om å undersøke alle personer med vesker koffertar og mistenkelige pakker. Det er forbudt publikum å forlate kinoene for forestillingen er slutt. Unntatt er uniformerte tyskere.

PREUSSERÅND OG NASISME

Vi har sett tyskernes barbari utfolde seg heime hos oss. Vi har hørt om millioner jøder, russere og polakker drept i raselørens navn. Alt dette har fått oss til å spørre: Hva er det som egentlig feiler tyskerne?

Det ville være absurd å anta at tyskernes særdrag er biologisk bestemt — at hver tysker fra fødselen er eslet til en despot. Der som vi godtok en slik påstand, ville vi i virkeligheten ha gått inn for nasienes egen raselære, som alle nokternt tenkende mennesker avviser.

Selv tyskernes praktiske politikk viser at raselæren ikke er holdbar. De påstår at arven bestemmer såvel menneskenes kroppsbygning som deres sjelelige egenskaper og hevder videre at en, p.g.a. legemsbygningen, kan dele oss alle inn i raser som skiller seg fra hinannen m.h.t. moralsk værd og politisk innstilling. Likevel er selv de nasjonalsosialistiske «spesialistene» ikke i stand til å avgjøre hvem er «jøder» og hvem er «arier» uten å ty til religiøse kriterier. Som bekjent kan en i Tyskland få «det store arierbeviset» som kreves for å bli medlem av SS eller Gestapo og også for å inneha et høyere embete, dersom en kan bevise at en forfedre i løpet av de siste 120 år ikke har hørt til det jødiske trossamfunn. Det er altså ingen ting i veien for at en «raseren jøde» kan få arierbeviset, bare forfedrene hans har vært forutseende nok til å la seg døpe for 120 år siden.

Det er ikke tyskernes «mindreverdige» biologiske egenskaper, men historien og de sosiale forhold som bestemmer egenarten deres. Den største rolle spiller den preussiske militarisme som i lange tider har satt stempel på de tyske oppfostringsidealene.

På den tid da den borgerlige samfunnsordning tok til å utvikle seg, hadde Preussen allerede lenge drevet kolonisering av landområdene øst for Elben. Koloniseringen ble gjennomført og holdt ved makt av militære organisasjoner som etter hvert fikk stor betydning for utformingen av de preussiske tradisjonene. Da kongeriket Preussen oppstod, ble det dannet

en stående arme hvor soldatene fikk en 10-12 år lang, utpreget autoritær oppdragelse. Tidligere soldater ble gjerne tilbatt i forvaltningen, og de gjorde sitt beste for å la folket få samme oppdragelse som de hadde fått i armeen. Soldaterånden kom etter hvert til å prege skolene og heimene. Senere da industrialiseringen satte inn, ble preussiske fabrikker og i virkeligheten hele næringslivet organisert på militær manér. Etterhånden utvidet Preussen seg og ble dominerende i hele det tyske rike — dermed spredte også de militære tradisjonene seg.

En kunne innvende mot dette resonnement at også andre land har hatt armeer og spørre hvorfor kom så ikke soldatermentaliteten til å prege alle folk i Europa. Forklaringen er enkel: De andre land, som etter hvert fikk sin stående hær, ble denne organisert langt senere enn i Preussen, og det varte en kort tid innen den ble avløst av en helt annenledes oppbygd vernepliktsarme.

Etter forrige verdenskrig ble det ikke gjort noen forsøk på å påvirke de tyske oppdragelsesmetodene. Den herskelystne, depotiske underoffiseren var fremdeles en hyppig type i Tyskland — i virkeligheten preget han alle yrker også i Weimarerrepublikkens dager. Det å marsjere i rekker fortsatte å være tyskernes ideal.

Takket være det at den tyske mentalitet ikke hadde endret seg, fikk nasistene et lett spill. De gikk inn for å nytte — helt systematisk — tilhøyeligheten alle har, som har vært kuet i sin barndom, til å hate og kue andre. De skapte myten om den «totale fiende». Etter nøye overveielser var det jødene som ble tildelt denne rollen og nødvendigheten av kamp mot dem ble lansert. Dermed hadde nasiene funnet fram til det riktige grunnlaget for en massebevegelse i et folk som er forkvaklet av en autoritær og militaristisk oppdragelse.

«Fritt Danmark» skriver at sabotasjen har kostet 5 pct. av hva tyskerne hittil har kostet landet. Skaden er for 175 millioner. Tyskerne har suget ut 4 milliarder.

Nasistenes kunstplyndring.

Vi må tilbake til Napoleonstiden for å finne maken til den masseplyndring og ødeleggelse av kunstverk som nasistene driver i dag.

For å sikre og bevare kunstneriske verdier fra krigens herjinger, og for å skaffe tilbake til de lovlige eierne det som kan reddes etter krigen, har USA oppnevnt en kommisjon som skal samarbeide med tilsvarende grupper i andre land. De sakkynndigste folk som kan skaffes fra museer, biblioteker og billedgallerier er knyttet til en spesiell gren av stabstjenesten i den amerikanske hær for å ta hånd om disse oppgaver.

Det blir et uhyre vanskelig arbeid, da nasistene, som har drevet plyndringen systematisk med spesialkorps av Gestapo og SS, har sørget for å ødelegge alle lister og kartoteker.

I Polen og Tsjekkoslovakia er plyndringen drevet så vidt at det praktisk tatt ikke fins noeenting igjen av den nasjonale kulturarven i disse landene. Det vil bli mange års intenst arbeid som kreves av kommisjonen, men for vår kultur skyld får vi håpe at arbeidet blir gjort så hurtig og grundig som mulig.

Østerriksk frihetsprogram.

I Sveits er det offentliggjort et dokument som i ni punkter formulerer programmet for det frie Østerrike.

Østerrike skal bli en demokratisk republikk som avstår fra enhver maktpolitikk og baserer sitt internasjonale liv på samarbeidet. Alt som minner om nasismen skal i alle former utryddes og den personlige friheten og alle rettigheter gjenopprettes.

De store godsene skal inndras i forbindelsene med virkelig sosialpolitikk.

Alle antidemokratiske krefter skal fjernes fra skolen som skal reformeres. Det skal herske religionsfrihet og dødsstraffen blir avskaffet, men først etter at alle nasiforbrytere er straffet. Til sist kreves det at kvinnene skal få sin fulle frihet tilbake.

I løpet av 1943 ble ca. 200 tyske ubåter senket.

Ukeoversikter. (Forts. f. s. 1)

SYMPTOMER Den røde armés hurtige framgang og de i alle fall tilsynelatende invasjonforberedelser, vekker uro i vasallstatene.

I Bulgaria øker partisanvirksomheten. Sannsynligvis p. g. a. gjæringen, har telefon- og telegrafforbudelsen med Tyrkia vært brutt en tid. Nå er den gjenopprettet, men fremdeles går telegrammer fra Sofia til Ankara om Wien. Masseevakuering av Sofia er i gang. 100 000 av byens 450 000 skal allerede ha forlatt den. Fra tysk hold skal det være framkommet krav om utnevning av en ny bulgarsk statsminister.

General Antonescu har gitt ordre til å evakuere Bessarabia. Masseutvandring av romæere, særlig emhetsmenn, finner også sted fra Bukovina, som i nord støter til de tidligere polske områder. Endelig blir det truffet forberedelser til å forlegge regjeringen fra Bukarest.

I Ungarn er det fra offisielt hold sendt ut en advarsel mot at folk orienterer seg over til de allierte; men utviklingen som er i gang, vil neppe la seg bremse. Betegnende for folkestemningen er det at medlemstallet i de ungariske fagforeningene er øket fra 80 000 til 300 000. Også regjeringen forsøker å ro: I de siste meldingene fra Budapest nevnes det at en stor kontingent tyske SS tropper og kroatisk quislinger er nektet gjennommarsj.

Selv mere fjernliggende land reagerer.

Et spansk regjeringsorgan framhevet det naturlige i at Spania av ideologiske grunner i sin tid ble ikke-krigførende på tysk side; men avisen dvelte også ved at den senere tid hadde endret folkets innstilling. Fra offentlig spansk hold blir det påstått at alle spanske avdelinger er trukket tilbake fra østfronten. Foreløbig blir dette deniert fra Moskva, men muligens er påstanden bare kommet litt for tidlig.

Sverige som etter lengere tids underhandlinger har undertegnet en ny handelstraktat med Tyskland, har redusert sine leveranser av jernmalm.

I det krigstrettede Finland holder nasiklikken sin makt, og en vet i virkeligheten lite om folke-

stemningen. Men kanskje er finsk-amerikanernes innstilling betegnende. Fra et møte som Nasjonalkomiteen for Amerikas finske fagforeningsmedlemmer har holdt i Duluth i Minnesota, ble dette telegrammet sendt til Roosevelt:

«Deres oppfordring til vasallstatene om å rose seg mot sine undertrykkere berører direkte våre landsmenn i Europa. Vi er oppriktig enig i denne oppfordring og er overbevist om at bare styrrelsen av Ryttis, Tanners og Mannerheims nasistiske klikk kan åpne veien for et demokratisk og selvstendig Finnland. Derfor foreslår vi igjen for vår regjering å erklære krig mot denne klikken som trelbinder det finske folket. Det ville være den mest effektive åtgjerd som De forente staters regjering kunne gripe til.»

ITALIA Landsbyene San Vito og San Tomaso er tatt. Framgang i fjellene ved Cassino som nå ligger 7 km borte. Jernbanelinjen n. for Roma og ved Fiume er bombet. Fly- og lokomotivfabrikkene i Reggio Emilia n-v for Bologna, er ødelagt ved to kraftige luftangrep. Også Ancona og orlogshavnen Pola har vært angrepet fra luften.

JUGOSLAVIA En liten by i Banjalukaområdet er erobret av Titos styrker. Tyske forsterkninger på vei til dette området, er revet opp ved Travnik lengere sør.

DET FJERNE ØSTEN De amerikanske styrkene som ble laudsatt ved Cidor på Ny Guinea, og australiene som nå står ca. 75 km n. for Finschhafen, rykker mot hverandre. Japanske truppeavdelinger vil bli presset mellom de to gruppene av allierte styrker. Hårde kamper, men små forandringer på Ny Britannia. Utstrakt luftaktivitet.

Amerikansk humor.

En framstående dame ble innbudt for å innvie et nytt handelskip. Stor var hennes forundring da hun møtte opp på verftet og ble utstyrt med den tradisjonelle champagneflasken uten å se noe til båten. »Bry dem ikke om det», sa en av arbeiderne, «innen De har klart å svinge flasken, blir båten ferdig.»

SEND AVISEN VIDERE

Angrepsflyet har overtaket.

Det er bemerkelsesverdig hvor få fly de allierte har tapt under de siste toktene over Tyskland, truss i den store konsentrasjon av nattjagere og flakskyts. Det er også påtagelig at dårlig vær, f.eks. tåke ikke lenger hindrer presis bombing i samme grad som før. Det siste kan være et lykketreff, skriver Dagens Nyheteres militære medarbeider, men det kan også komme av at engelskmennenes bombesikter nå er så utviklet at de registrerer målet uavhengig av sikbarheten.

Problemet med å observere fly som nærmer seg ved hjelp av «radiolocation», selv om de går over skydekket, er løst i praksis. Likeledes er det mulig fra et fly i luften å observere og følge et annet som er skjult bak skyene. Teoretisk kan en nå snu problemet om og konstruere apparat som gjør det mulig fra et fly å få et fullt leselig bilde av markområdet nedenfor, så leselig at det gir tilstrekkelige opplysninger for bombefelleren til at han kan stille inn bombesiktet med stor nøyaktighet. Hvis dette er tilfelle har angriperen fått enda et middel til å bevare sin overlegenhet over forsvarsvåpene.

Det nye flyet.

Engelske og amerikanske fabrikker har gått i gang med masseproduksjon av et nytt slags fly. Det skal ikke drives med propell, men ved innsugning av luft som blir komprimert og så støtt ut. Fordelen skal være at en sparer en hel del energi, at motoren er enklere og at en ikke trenger drivstoff med høy eksklusiv kraft. Det siste reduserer brannfaren. Det opplyses også at flyet vil kunne gå med større fart og ha en større bæreevne enn de typene en har hatt hittil.

Studentene.

Den 7 ds. kl. 17.30, ble 400 studenter sendt fra Stavern til Grønha ved Oslo hvor de ble innskipet sammen med 80 Grimfanget. De studentene som tidligere er sendt til Tyskland er i en SS-leir hvor de er nødt til å bruke SS-uniformer. I leiren får de såkalt ideologisk opplæring.